

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Проект

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

Публічне управління та адміністрування

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ступеня вищої освіти Доктор філософії

за спеціальністю **281 Публічне управління та адміністрування**

галузь знань **28 Публічне управління та адміністрування**

Кваліфікація: доктор філософії з публічного управління та адміністрування

Полтава, 2020 рік

Проект освітньо-наукової програми розглянуто

Кафедрою публічного управління та адміністрування
Протокол № 9 від 15 грудня 2020 р.

Науково-методичною радою
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Протокол № 6 від 16 грудня 2020 р.

1. Профіль освітньо-наукової програми зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Полтавська державна аграрна академія, навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра публічного управління та адміністрування
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Науковий ступінь: доктор філософії; доктор філософії з публічного управління та адміністрування
Офіційна назва освітньо-наукової програми	Публічне управління та адміністрування
Тип диплому та обсяг освітньо-наукової програми	Диплом доктора філософії, одиничний. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми доктора філософії становить 60 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 навчальних роки. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації
Форми навчання	Очна (денна), заочна
Наявність акредитації	–
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, QF-EHEA – третій, EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	Наявність ступеня спеціаліста або магістра
Мова(и) викладання	Державна
Термін дії освітньо-наукової програми	До 2021 р.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми	https://www.pdaa.edu.ua/content/osvitni-programy
2 – Мета освітньо-наукової програми	
Підготовка фахівців вищого рівня кваліфікації, здатних формулювати і розв'язувати комплексні наукові й практичні проблеми публічного управління та адміністрування, організовувати та здійснювати науково-дослідну, освітню, управлінську та адміністративну діяльність	
3 - Характеристика освітньо-наукової програми	
Предметна область	Галузь знань – 28 Публічне управління та адміністрування. Спеціальність – 281 Публічне управління та адміністрування. <i>Об'єкти вивчення та/або діяльності:</i> організація проведення досліджень у сфері управління на загальнодержавному, регіональному, галузевому, місцевому рівнях та адміністративної діяльності в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, установах, організаціях публічної сфери; методика викладання у вищій школі.

	<p><i>Цілі навчання:</i> Підготовка, із використанням сучасних освітніх технологій і методів навчання, міжнародних стандартів, фахівців вищого рівня кваліфікації, здатних формулювати і розв'язувати комплексні наукові й практичні проблеми публічного управління та адміністрування, організувати та здійснювати науково-дослідну, освітню (на першому і другому рівнях вищої освіти) діяльність, управлінську та адміністративну діяльність.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області:</i> наукові концепції (теорії) публічного управління та адміністрування, управління на загальнодержавному, регіональному, галузевому, місцевому рівнях і управління та адміністрування у всіх сферах публічної діяльності.</p> <p><i>Методи, методики та технології</i> наукового пізнання, моніторингу, аналітичної обробки інформації та інтерпретації інформації, забезпечення вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень, електронного урядування.</p> <p><i>Інструменти та обладнання:</i> інформаційно-аналітичні інструменти, системи підтримки прийняття та реалізації управлінських рішень, спеціальне програмне забезпечення</p>
<p>Орієнтація освітньо-наукової програми</p>	<p>Освітньо-наукова академічна.</p> <p>Освітньо-наукова програма базується на загальноприйнятих положеннях та результатах сучасних наукових досліджень з публічного управління та адміністрування</p>
<p>Основний фокус освітньо-наукової програми</p>	<p>Загальна освіта в галузі публічного управління та адміністрування.</p> <p>Акцент на формуванні у фахівців компетентностей здійснення наукового пошуку (емпіричних і теоретичних досліджень); формулювання пропозицій прикладного характеру щодо удосконалення публічного управління; інформаційно-аналітичного забезпечення дослідницьких процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, навчально-педагогічної діяльності.</p> <p>Ключові слова: публічне управління, публічне адміністрування, методологія наукового дослідження, інформаційно-аналітичне забезпечення, методика викладання у вищій школі</p>
<p>Особливості освітньо-наукової програми</p>	<p>Тісна співпраця з органами публічного управління та громадськими організаціями регіону дозволяє об'єктивізувати проблеми публічного управління, визначити предметні сфери дослідження, актуальні для соціально-економічної системи регіону, освоювати сучасні технології публічного управління та проводити наукові дослідження з використанням баз даних органів публічної влади (органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, громадських організацій), комунальних і державних підприємств.</p> <p>Написання тез, статей, презентації результатів проведених досліджень, пропозиції щодо удосконалення публічного управління та захист дисертації на здобуття наукового ступеню доктора філософії публічного управління та адміністрування здійснюється згідно чинних нормативно-</p>

	правових вимог
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Випускники можуть виконувати професійні роботи відповідно до Класифікації видів економічної діяльності КВЕД-2010/2019 у сферах Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування; Освіта, Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, Надання інших видів послуг (секція O, розділ 84; секція P, розділ 85; секція Q, розділ 88; секція S, розділ 94).</p> <p>Випускники можуть працювати на посадах за професіями, які визначені Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010»:</p> <p>2310 Викладачі університетів та вищих навчальних закладів 2310.1 Професори та доценти; 2310.2 Інші викладачі університетів та вищих навчальних закладів; 2320 Викладачі середніх навчальних закладів; 2351 Професіонали в галузі методів навчання; 2351.1 Наукові співробітники (методи навчання); 2351.2 Інші професіонали в галузі методів навчання; 2352 Інспектори навчальних закладів; 2359 Інші професіонали в галузі навчання; 2359.1 Інші наукові співробітники в галузі навчання; 2412.1 Наукові співробітники (праця, зайнятість); 2446.1 Наукові співробітники (соціальний захист населення); 2359.2 Інші професіонали в галузі навчання</p>
Подальше навчання	Можливість навчання за програми: 10 рівня НРК України, четвертого циклу QF-EHEA, 9 рівня EQF-LLL
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Викладання здійснюється на засадах індивідуалізованого навчання, проблемно-орієнтованого навчання, навчання через практику, навчання з допомогою електронного ресурсу, навчання на основі досліджень, самонавчання
Оцінювання	Поточний контроль: усне або письмове опитування, поточне тестування, підготовка тез і виступи на конференціях, дискусії, круглі столи, тренінги, презентації тощо. Підсумковий контроль: семестровий – екзамен або залік (диференційований залік); атестація здобувачів вищої освіти – публічний захист дисертації на здобуття наукового ступеню доктора філософії публічного управління та адміністрування
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність ідентифікувати комплексні проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, у тому числі в дослідницько-інноваційній діяльності, та пропонувати підходи до їх розв'язання, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або практики публічного управління та адміністрування
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

	<p>ЗК02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.</p> <p>ЗК03. Здатність ініціювати дослідницько-інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації.</p> <p>ЗК04. Здатність презентувати результати досліджень на всіх рівнях українською та однією з іноземних мов європейського простору.</p> <p>ЗК05. Здатність налагоджувати наукову взаємодію, співробітництво</p>
<p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності. 2. Здатність науково обґрунтовувати, розробляти та здійснювати експертизу нормативно-правових актів, аналітичних довідок, пропозицій, доповідей. 3. Здатність забезпечувати належний рівень якості наукових/науково-методичних продуктів, послуг чи процесів. 4. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації. 5. Здатність ініціювати, організовувати та керувати інноваційними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування. 6. Здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань. 7. Здатність розробляти та проводити комунікативні заходи задля забезпечення громадської підтримки прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління та адміністрування. 8. Здатність розробляти нові підходи та адаптувати кращі практики, застосовувати й удосконалювати технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності 9. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення, в тому числі в конфліктних ситуаціях, а також з метою їх запобігання. 10. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування
7 – Програмні результати навчання	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування. 2. Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (педагогічній) діяльності. 3. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.

	<p>4. Уміти застосовувати сучасні інформаційні технології та інструменти в науковій, освітній (педагогічній) і професійній діяльності.</p> <p>5. Знати основні засади наукового менеджменту, управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p> <p>6. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати стратегічні напрями розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому рівнях та на рівні публічної організації</p> <p>7. Уміти розробляти нові підходи та адаптувати кращі практики електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.</p> <p>8. Уміти готувати проектні запити на фінансування наукових досліджень, розробляти програмні документи (стратегії, програми, концепції) виходячи із аналізу зарубіжного досвіду, оцінки правового і ресурсного забезпечення та добору адекватних механізмів розвитку публічного управління та адміністрування.</p> <p>9. Уміти розробляти проекти законодавчих та нормативних актів, передбачаючи правові та соціально-економічні ризики та наслідки запроваджених правових норм.</p> <p>10. Уміти адаптувати й застосовувати сучасні моделі/підходи до управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації організаційних структур управління на різних рівнях публічного управління та адміністрування.</p> <p>11. Уміти отримувати науково-прикладні результати, які сприяють розв'язанню важливої теоретичної або прикладної проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, що мають загальнонаціональне або світове значення</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	<p>Розробники програми: доктор наук з державного управління, професор; доктор економічних наук, кандидат наук з державного управління, професор; доктор економічних наук, доцент (штатні співробітники Полтавської державної аграрної академії); за участі роботодавця (директора Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області, кандидата наук з державного управління) та здобувача вищої освіти за освітньо-науковою програмою Публічне управління та адміністрування третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.</p> <p>Гарант освітньо-наукової програми: доктор наук з державного управління, професор.</p> <p>До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та/або вченими званнями, а також висококваліфіковані спеціалісти.</p> <p>З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники проходять підвищення кваліфікації: навчання за програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах</p>

	тощо; стажування, зокрема за кордоном
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу, зокрема: навчальні приміщення; комп'ютерні класи; спортивний зал, спортивні майданчики; бібліотека, читальний зал; точки бездротового доступу до мережі Інтернет; мультимедійне обладнання; приміщення для науково-педагогічних працівників; гуртожитки; пункти харчування; та ін.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам, має актуальний змістовий контент, базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях та включає: бібліотека, читальний зал з достатнім фондом навчальної, наукової літератури та фахових періодичних видань; електронна бібліотека ПДАА: http://lib.pdaa.edu.ua/ ; офіційний сайт ПДАА: https://www.pdaa.edu.ua/ ; віртуальне навчальне середовище; необмежений доступ до мережі Інтернет, точки бездротового доступу до мережі; корпоративна пошта; навчальні і робочі плани; графіки навчального процесу; робочі програми навчальних дисциплін; комплекси навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін; робоча програма педагогічної практики; електронний ресурс, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану; репозитарій ПДАА; та ін.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Полтавською державною аграрною академією та закладами вищої освіти України
Міжнародна кредитна мобільність	Забезпечується відповідно до підписаних міжнародних угод та меморандумів
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Можливе на загальних умовах. На навчання приймаються іноземні громадяни на умовах контракту, які мають диплом спеціаліста або магістра

2. Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент освітньо-наукової програми

Код компонент	Компоненти освітньо-наукової програми (навчальні дисципліни, курсові проєкти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
Обов'язкові компоненти освітньо-наукової програми			
ОК 1	Англійська мова для науковців	6,0	залік, екзамен
ОК 2	Бібліографія, інформаційний пошук та інтелектуальна власність	3,0	залік
ОК 3	Педагогіка вищої школи	3,0	екзамен
ОК 4	Стратегія стійкого розвитку в глобальному середовищі	3,0	екзамен
ОК 5	Філософія науки	3,0	екзамен
ОК 6	Класичні та сучасні теорії публічного управління	6,0	екзамен
ОК 7	Методика викладання у закладах вищої освіти	6,0	залік, екзамен
ОК 8	Методологія та організація досліджень в сфері публічного управління та адміністрування	11,0	залік, екзамен
ОК 9	Методи аналізу даних в наукових дослідженнях	3,0	екзамен
ОК 10	Педагогічна практика		
Загальний обсяг обов'язкових компонент		44,0	
Вибіркові компоненти освітньо-наукової програми			
Загальний обсяг вибірових компонент		16,0	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ		60,0	
Концептуальні засади електронного врядування			

* Згідно з Законом України «Про вищу освіту») здобувачі вищої освіти мають право на «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менше 25 відсотка загальної кредитної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня освіти. При цьому здобувачі певного рівня освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу».

Механізм реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін визначено Положенням про організацію освітнього процесу в Полтавській державній аграрній академії.

2.2. Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми

Семестр	Код ОК	Код компонент ОПП, що передують вивченню												
		1 семестр					2 семестр				3 семестр		4 семестр	
		ОК 1	ОК 2	ОК 4	ОК 5	ОК 9	ОК 1	ОК 3	ОК 6	ОК 7	ОК 7	ОК 8	ОК 8	ОК 10
1 семестр	ОК 1													
	ОК 2													
	ОК 4													
	ОК 5													
	ОК 9													
2 семестр	ОК 1	•	•		•									
	ОК 3		•		•									
	ОК 6		•	•	•									
	ОК 7		•		•			•						
3 семестр	ОК 7		•		•			•		•				
	ОК 8	•	•	•	•	•	•		•					
4 семестр	ОК 8	•	•	•	•	•	•		•			•		
	ОК 10							•			•	•		

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація зі спеціальності здійснюється за підсумками виконання освітньої складової ОПП та у формі публічного захисту дисертації. Умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану, наукової складової ОПП та подання дисертації до попереднього захисту
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування, результати якого становлять оригінальний внесок в розвиток галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування. У дисертації не може бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Дисертація має бути оприлюднена в академічному репозитарії
Документи, які отримує випускник на основі успішного проходження атестації	Документ встановленого зразка про присудження наукового ступеня доктор філософії із присвоєнням кваліфікації доктор філософії публічного управління та адміністрування

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-наукової програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10
ЗК 01			•			•	•	•	•	•
ЗК 02				•	•	•		•	•	
ЗК 03				•				•		
ЗК 04	•	•					•		•	•
ЗК 05		•	•			•	•	•		•
ФК 01					•			•		
ФК 02	•							•		
ФК 03			•	•		•	•	•		•
ФК 04				•		•			•	
ФК 05		•		•				•		
ФК 06		•					•		•	•
ФК 07				•		•			•	
ФК 08		•				•	•	•	•	•
ФК 09					•	•		•		

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-наукової програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10
ПРН 01						•		•		
ПРН 02			•							
ПРН 03	•						•	•		
ПРН 04					•			•		
ПРН 05	•	•					•		•	•
ПРН 06		•								
ПРН 07				•						
ПРН 08				•					•	
ПРН 09						•				
ПРН 10						•		•		

6. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У ПДАА функціонує система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному сайті ПДАА, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективного системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

9) інших процедур і заходів.

7. Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII в редакції від 06.06.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 01.10.2019).

2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600. (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01.10.2019 р. № 1254) URL: http://edu-mns.org.ua/img/news/8635/NakMON_1254_19.pdf (дата звернення 01.10.2019).

3. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003: 2010 зі змінами і доповненнями. URL: <https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/klassifikatory/statisticheskie-klassifikatory/klasifikator-profesiy-kr-950586.html> (дата звернення 01.10.2019).

4. Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення 01.10.2019).

5. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF> (дата звернення 01.10.2019).

6. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

7. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu> (дата звернення 01.10.2019).

8. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавській державній аграрній академії. Полтава : РВВ ПДАА, 2015. 15 с.

9. Положення про освітню (освітньо-професійну, освітньо-наукову) програму в Полтавській державній аграрній академії: Наказ ректора № 268 від 20.12.2018. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyu-diyalnist> (дата звернення 01.10.2019)